It is proved that the existing normative legal acts create a legal framework for the implementation of public control by associations of citizens, as its subjects, only in certain spheres of state life and do not regulate its theoretical foundations. That is why the position of supplementing the Constitution of Ukraine, in particular its Art. 38 part three, according to which associations of citizens and individuals have the right to exercise public control. This will facilitate the rapid development of legal framework for public control.

It is proposed to envisage in the legislation on public organizations and political parties such activities as public control, which will make it possible to unambiguously state that associations of citizens are subjects of public control.

From the perspective of perspective legislation, it is argued: 1) the existence of laws regulating the exercise of public control in specific areas of public life, is not evidence of qualitative changes in the sphere of regulatory control of public control; 2) The adoption of the Law on Public Control in Ukraine, which is of universal nature, should be a logical step towards the establishment of a public control institute in Ukraine, one of the subjects of which is an association of citizens. This will lay the legal basis for a comprehensive understanding of the nature, designation and content of the Institute of Public Control and its constituents.

Key words: association of citizens, public control, political parties, public organizations, constitution, law.

DOI: 10.36695/2219-5521.4.2019.13

УДК 341.1

М.І. СУРЖИНСЬКИЙ

*Максим Ігорович Суржинський, кандидат юридичних наук, науковий співробітник Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України**
ORCID: 0000-0003-1697-1816

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО КОНТРОЛЮ ТА ПРАВОЗАХИСНОГО ПІДХОДУ ЄС ЗА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ПРАВ ЛЮДИНИ В ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИНАХ З УКРАЇНОЮ

Постановка проблеми. Проголошення Україною курсу на європейську інтеграцію та формування в цьому контексті внутрішньої і зовнішньої політики зумовили потребу виходу на новий рівень дослідження питань, пов'язаних із забезпеченням основоположних свобод і прав людини як цінностей, на яких побудований Європейський Союз (далі – ЄС).

Незважаючи на закріплення зазначених цінностей на міжнародному рівні, зокрема в Загальній декларації прав людини ООН 1948 р.¹, Конвенції Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.², Гельсінському заключному акті Наради з безпеки та співробітництва в Європі 1975 р.³, Паризькій хартії для нової Європи 1990 р.⁴, ЄС пішов ще далі і зробив їх елементом своєї зовнішньої політики. Підписання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію)⁵ як найбільш масштабного міжнародного документа, який будь-коли укладала Україна, підносить на новий рівень співробітництво між ними і стосується, без перебільшення, кожної сфери нашого життя. Однією з таких сфер є забезпечення прав людини, що засвідчує актуальність досліджуваного питання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці становлення договірно-правових відносин між Україною та Європейським Союзом присвятили свої дослідження вітчизняні та зарубіжні вчені, а саме: К. Гайллон, К. Волчук, О. Дем'янчук, О. Ковальова, Я. Костюченко, А. Леденьова, Я. Малик, Г. Мелоні, М. Микієвич, В. Муравйова, К. Рагуліна, Т. Сидорук, О. Сушко, Р. Філоненко, Дж. Шерр та ряд інших. Однак, незважаючи на наявні наукові результати, особливо після підписання Угоди про асоціацію, проблематики міжнародного контролю та правозахисного підходу ЄС за забезпеченням прав людини в договірних відносинах з Україною потребує подальшого дослідження.

Формулювання мети статті. Виходячи з цих міркувань, метою даної статті є дослідження ролі міжнародного контролю та правозахисного підходу ЄС за забезпеченням прав людини в договірних відносинах з Україною.

Виклад основного матеріалу. Визначення провідної ролі цінностей у досліджуваній сфері як передумови для подальшого розвитку міждержавних відносин ЄС із іншими країнами вперше було впроваджено на інституційному рівні у 2014 р. Європейською комісією з прийняттям Робочого документа: «Інструкція із застосування правозахисного підходу (англ. Rights-based approach), орієнтованого на захист прав людини, при здійсненні співробітництва ЄС»⁶.

Прийняття такої Інструкції було зумовлене цілою низкою факторів як політичних, так і соціоекономічних, що палко підтримувалися громадянським суспільством ЄС. Затвердивши у 2012 р. Порядок денний змін (англ. Agenda for Change)⁷ і Стратегічний план Європейського Союзу щодо прав людини та демократії (англ.

© М.І. Суржинський, 2019

* *Maksym Surzhynskyi, Ph.D. in Law, Research Fellow of V.M. Koretsky Institute of State and Law of the NAS of Ukraine*

Strategic Framework on Human Rights and Democracy)⁸, Європейський Союз зобов'язався інтегрувати правозахисний підхід у свою зовнішню політику. З цією метою Європейська Комісія спільно з Європейською службою зовнішніх справ (англ. European External Action Service) отримали повноваження розробити зазначену Інструкцію.

Фінальна редакція Інструкції складається з чотирьох частин:

- Частина 1 описує суть правозахисного підходу, висвітлює основні поняття та їх обґрунтування, роз'яснює спірні питання правозастосування, дає посилання на пов'язані юридичні акти та відповідні зобов'язання партнерів ЄС;

- Частина 2 роз'яснює, як системно застосовувати правозахисний підхід при здійсненні співробітництва ЄС, які цілі ставити, які принципи застосовувати в роботі і як інтегрувати правозахисний підхід у впровадження програм та різних фаз проєктів ЄС;

- Частина 3 та Частина 4 містять контрольний список (англ. Check List), який повинен бути складений для оцінки проєктів співпраці, перелік заходів підтримки із впровадження цього нового підходу та приклади кращих практик, надані партнерами, які вже офіційно адаптували правозахисний підхід.

Подальша інтеграція принципів забезпечення прав людини в оперативну діяльність ЄС знайшла своє закріплення в Європейському консенсусі з питань розвитку (2017 р.)⁹, який є спільним баченням та основою дій для співробітництва в галузі розвитку ЄС і держав-членів ЄС та узгоджує політику ЄС з Порядком денним цілей сталого розвитку ООН до 2030 року¹⁰. Європейський консенсус з питань розвитку зобов'язує ЄС та держави-члени ЄС використовувати правозахисний підхід у здійсненні міжнародної співпраці.

Застосування правозахисного підходу означає, що ЄС та держави-члени ЄС поглиблюватимуть співробітництво лише з тими країнами, які у своїй зовнішній та внутрішній політиці сповідують повагу до демократичних принципів, прав людини та основоположних свобод. Тобто до принципів, які є спільними цінностями ЄС. Адже правозахисний підхід розглядає принципи та стандарти захисту прав людини і як засіб, і як мету співпраці з розвитку. Водночас правозахисний підхід має: 1) доповнювати аналітичний підхід, що використовується при оцінці проєктів міжнародної співпраці, та 2) інтегрувати найновіші досягнення у забезпеченні прав людини. Таким чином, всі програми та пов'язані з ними заходи співпраці з розвитку, що реалізуються ЄС, повинні бути спрямовані на конкретний та безпосередній внесок у реалізацію прав людини.

Підписавши 21 березня 2014 р. політичну частину, а 27 червня 2014 р. – економічну частину Угоди про асоціацію, сторони визначили, що успіх політичної асоціації та економічної інтеграції України з ЄС залежатиме від прогресу в імплементації цієї Угоди, а також від досягнень України в забезпеченні поваги до спільних цінностей ЄС та їх належної імплементації. Преамбула Угоди серед переліку таких цінностей виділяє «повагу до прав людини і основоположних свобод». Елементи правозахисного підходу також знайшли своє відображення і в інших положеннях Угоди, що регулюють цілу низку сфер, зокрема:

- однією з цілей асоціації визначено необхідність посилювати співробітництво у сфері юстиції, свободи та безпеки з метою забезпечення верховенства права та поваги до прав людини і основоположних свобод (п. «е» ст. 1);

- загальними принципами асоціації та основою внутрішньої і зовнішньої політики сторін Угоди визнають повагу до прав людини та основоположних свобод, демократичних принципів, а також повагу до принципу верховенства права (ст. 2);

- цілями політичного діалогу в рамках Угоди зазначено необхідність зміцнення поваги до прав людини та основоположних свобод, у тому числі прав осіб, які належать до національних меншин, недискримінації осіб, які належать до меншин, і поваги до різноманітності, а також внесок у консолідацію внутрішніх політичних реформ (п. 2 ст. 4);

- діалог і співробітництво з питань внутрішніх реформ має ґрунтуватися на спільних для сторін Угоди принципах, зокрема таких, як повага до прав людини і основоположних свобод, стабільність і дієвість демократичних інституцій, верховенство права (ст. 6);

- співробітництво на двосторонньому, регіональному та міжнародному рівнях з метою запобігання та боротьби з тероризмом має здійснюватися відповідно до міжнародного права, міжнародних норм у сфері прав людини, а також відповідно до гуманітарного права та норм права, що регулюють статус біженців (ст. 13);

- співробітництво у сфері юстиції, свободи та безпеки має відбуватися на основі принципу поваги до прав людини та основоположних свобод. У рамках такого співробітництва сторони Угоди надають особливого значення утвердженню верховенства права та зміцненню інституцій усіх рівнів у сфері управління загалом та правоохоронних і судових органів зокрема (ст. 14);

- кожна сторона Угоди має вживати адекватних спеціальних заходів з метою захисту основоположних прав і свобод людини, зокрема у зв'язку з передачею персональних даних (п. 2 ст. 129);

- сторони мають розвивати співробітництво в галузі охорони здоров'я з метою підвищення рівня його безпеки та захисту здоров'я людини як передумови сталого розвитку та економічного зростання (ст. 426).

Отже, за наслідками підписання Угоди про асоціацію Україна заявила про взаємну повагу до спільних цінностей ЄС, зокрема тих, що стосуються забезпечення прав людини і основоположних свобод, та зобов'язалася їх належним чином інтегрувати у свою зовнішню й внутрішню політику. З цією метою було прийнято Національну стратегію у сфері прав людини¹¹ (далі – Стратегія), а також низку нормативно-правових актів на її виконання: План дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року¹², План заходів Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з реалізації Національної

стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року¹³, а також Методологію та методику проведення моніторингу реалізації Національної стратегії у сфері прав людини до 2020 року та плану дій з її реалізації¹⁴.

Як визначено в самій Стратегії, окрім зобов'язань перед ЄС її затвердження також зумовлено необхідністю вдосконалення діяльності держави щодо утвердження та забезпечення прав і свобод людини, створення дієвого механізму захисту в Україні прав і свобод людини, вирішення системних проблем у зазначеній сфері.

Зважаючи на цей факт, Стратегія спрямована на об'єднання суспільства довкола розуміння цінності прав і свобод людини, які захищаються на основі принципу рівності та недискримінації. Вона зосереджена на вирішенні основних системних проблем у сфері захисту прав і свобод людини та нових викликах суспільства, але не вичерпує повністю проблематику в зазначеній сфері. Закріплює, що удосконалення системи захисту прав і свобод людини має здійснюватися з урахуванням як вітчизняного досвіду, так і напрацьованих та апробованих міжнародною спільнотою засад і принципів.

З огляду на зазначене вище метою реалізації Стратегії було визначено забезпечення пріоритетності прав і свобод людини як визначального чинника під час формування державної політики, прийняття рішень органами державної влади та органами місцевого самоврядування. А результатом виконання Стратегії має стати запровадження системного підходу до виконання завдань та забезпечення узгодженості дій органів державної влади й органів місцевого самоврядування у сфері прав і свобод людини, створення в Україні ефективного (доступного, зрозумілого, передбачуваного) механізму реалізації та захисту прав і свобод людини.

Основні напрями розбудови державної політики в рамках Стратегії можна умовно поділити на декілька блоків:

1) особисті (громадянські) права, куди входить забезпечення належних гарантій захисту права на життя та наявність правових засобів захисту і механізмів ефективного розслідування порушень права на життя;

2) політичні права: забезпечення свободи думки і слова, вираження поглядів і переконань, доступу до інформації та вільного розвитку особистості, забезпечення реалізації права на свободу мирних зібрань та права на свободу об'єднань;

3) соціальні, економічні та інші права: забезпечення права на працю та соціальний захист, створення можливостей для забезпечення достатнього життєвого рівня та належного соціального захисту громадян;

4) попередження і протидія дискримінації, гендерна рівність: протидія гендерному насильству, торгівлі людьми та рабству, створення ефективної системи протидії усім формам гендерного насильства, торгівлі людьми та рабства, надання якісної допомоги жертвам;

5) «нові виклики»: забезпечення створення належних умов для реалізації та захисту прав і свобод учасників бойових дій, внутрішньо переміщених осіб; ужиття необхідних заходів для захисту прав осіб, які проживають на тимчасово окупованій території України; забезпечення прав громадян України, які проживають у населених пунктах Донецької і Луганської областей, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження; звільнення заручників та забезпечення їх реабілітації.

Відповідно до положень національної Стратегії моніторинг та контроль за її виконанням забезпечується спільними діями державних органів, інститутів громадянського суспільства, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за підтримки Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи, Організації з безпеки і співробітництва в Європі та інших зацікавлених міжнародних організацій.

Для здійснення моніторингу реалізації Стратегії Президентом України та Кабінетом Міністрів України можуть утворюватися відповідні допоміжні органи, до складу яких можуть залучатися в установленому порядку представники державних органів, інститутів громадянського суспільства, представницьких органів корінних народів, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, міжнародних організацій, народні депутати України, науковці та інші фахівці. Контроль за реалізацією Стратегії та плану дій здійснюється відповідно до наявних національного та міжнародного механізмів.

Оцінка ефективності реалізації Стратегії ґрунтується на результатах виконання плану дій, позиції України у міжнародних рейтингах, результатах моніторингу України з боку міжнародних організацій, соціологічних дослідженнях, опитуваннях громадянської думки.

Наскільки вдало Україна використовує створені нею правові механізми із забезпечення прав людини та оцінює свої успіхи можна частково побачити зі Звіту за 2019 р. щодо виконання плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 р.¹⁵, який оприлюднило Міністерство юстиції 01 листопада 2019 року. Хоча звіт і доволі місткий (біля 400 сторінок), але з нього видно, що попри закінчення строку дії Стратегії у 2020 р. багато заходів ще не виконано або знаходяться в стадії виконання. Більше того, частину з них взагалі неможливо виконати, про що Уряд безпосередньо вказав у документі, як-от ряд заходів із «додержання принципів ідеологічної багатоманітності, впровадження інформаційної політики захисту і протидії інформаційній війні, недопущення мови ворожнечі», «забезпечення свободи діяльності засобів масової інформації, що включає, зокрема, свободу редакційної політики, прозорість інформації стосовно власності і джерел фінансування засобів масової інформації, захист професійної діяльності та безпеку журналістів», «створення дієвої системи соціальної, зокрема психологічної, реабілітації звільнених осіб та членів їх сімей», «надання соціального житла біженцям та особам, які потребують додаткового захисту» та ін.

Тому, незважаючи на формальне закріплення політики України із забезпечення прав людини, особливої важливості набуває її дієва реалізація на практиці, зокрема, шляхом консолідації зусиль з ЄС у наступних питаннях:

- стримування подальшого погіршення ситуації з правами людини на Кримському півострові, у тому числі загострення ситуації з кримськими татарами, після незаконної анексії півострову Російською Федерацією;
- порушення та зловживання у сфері прав людини на непідконтрольних Україні територіях Донецької та Луганської областей;
- звільнення незаконно затриманих громадян України на Кримському півострові та тих, які були примусово вивезені до Росії;
- створення ефективної системи допомоги особам, які постраждали внаслідок військового конфлікту;
- формування дієвих механізмів протистояння пропаганді та дезінформації, як проявам гібридної війни з боку Російської Федерації.

Окрім політичної співпраці ЄС також здійснює і фінансову підтримку заходів з метою забезпечення прав людини. Так у 2018 р. ЄС продовжував підтримувати реалізацію пріоритетів Національної стратегії України у сфері прав людини. Зокрема, він розширив свою фінансову та технічну допомогу українському громадянському суспільству та захисникам прав людини, підтримуючи їхню роботу з питань політичних, громадянських, економічних, соціальних та культурних прав та демократизації.

ЄС завдяки своїй безпосередній участі у процесах розбудови інституційної структури із забезпечення прав людини та основоположних свобод паралельно здійснює і контроль за станом їх дотримання в Україні. Виявлені проблемні питання, залежно від їх суті, стають предметом: 1) політичного діалогу між ЄС та Україною або 2) судового розгляду у Європейському суді з прав людини.

Водночас в Угоді про асоціацію сторони погодили і механізм моніторингу як безперервної оцінки прогресу у виконанні і впровадженні всіх заходів, які охоплюються Угодою про асоціацію. Моніторинг включає оцінку наближення законодавства України до права ЄС, в тому числі аспекти виконання та впровадження взятих на себе зобов'язань щодо забезпечення прав людини. Сторони можуть здійснювати цю оцінку індивідуально або, у разі згоди, спільно. Процес звітності та оцінки враховує конкретні методи, визначені в Угоді про асоціацію, або рішення інституційних органів, створених відповідно до Угоди про асоціацію. Такий моніторинг може включати роботу місій з перевірки на місцях за участю інститутів ЄС, органів і агентств, неурядових організацій, наглядових органів, незалежних експертів та, за необхідності, інших. Результати заходів з моніторингу обговорюються у всіх органах, створених відповідно до Угоди про асоціацію. Такі органи можуть приймати одностайно погоджені спільні рекомендації, які надаються Раді асоціації.

Втім, як показує практика, ЄС не завжди обмежується використанням вищезазначених заходів для здійснення політичного діалогу. Так, доволі дієвим інструментом виявилися і поодинокі заяви, круглі столи, дослідження, журналістські або експертні розслідування, які проводяться за підтримки представників ЄС та їх партнерів з метою справляння публічного тиску на державну владу України з тих чи інших питань забезпечення прав людини і основоположних свобод.

Право на звернення до Європейського суду з прав людини є іншим дієвим інструментом одночасно контролю та забезпечення прав людини і основоположних свобод. Право на індивідуальне звернення до Суду справедливо вважається відмінною рисою і основним досягненням Європейської Конвенції про захист прав людини.

Враховуючи все вищенаведене та оцінюючи поточний прогрес України у виконанні Угоди про асоціацію з ЄС та успіхи в імплементації правозахисного підходу¹⁶, вважаємо, що на даному етапі буде доречним говорити не про необхідність внесення поодиноких змін до тих чи інших нормативно-правових актів, а про створення системи передумов у ключових секторах української правової системи для інтеграції правозахисного підходу в цілому. Це: 1) децентралізація та місцеве самоврядування; 2) гармонізація виборчого законодавства шляхом його кодифікації; 3) реформа державного управління; 4) реформування системи юстиції та ратифікація Римського статуту Міжнародного кримінального суду. Зазначені передумови мають сприяти становленню демократичного ладу в державі на такому рівні, який дасть змогу забезпечити реалізацію прав людини та основоположних свобод відповідно до найкращих практик ЄС.

Висновки. Підписавши Угоду про асоціацію, Україна заявила про взаємну повагу до спільних цінностей ЄС, зокрема тих, що стосуються забезпечення прав людини і основоположних свобод, та зобов'язалася їх належним чином інтегрувати у свою зовнішню та внутрішню політику. Проте не маючи міцних демократичних традицій, стабільної правової системи та реального розуміння важливості зазначених цінностей для розбудови держави, права людини та основоположні свободи забезпечуватимуться лише тоді, коли не тільки окремі закони, а й уся політична система держави буде сформована навколо їх дотримання. Саме тому проведення ключових реформ має обов'язково відбуватися із інтеграцією до їх змісту спільних цінностей вже не тільки ЄС, а й України зокрема.

¹ Загальна декларація прав людини: Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. *Офіційний вісник України*. 2008. № 93. С. 89. Ст. 3103.

² Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004/ed19900101

³ Заключний акт Ради з безпеки та співробітництва в Європі від 01.08.1975 р. *Офіційний вісник України*. 2005. № 4. С. 403. Ст. 266.

⁴ Паризька хартія для нової Європи від 21.11.1990 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_058

⁵ Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011

⁶ A Rights-Based Approach, encompassing all human rights for EU development cooperation - Tool-Box, Commission Staff Working Document dated 29 April, 2014. URL: https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/online_170621_eidhr_rba_toolbox_en_a5_lc_0.pdf

⁷ Council conclusions 'Increasing the Impact of EU Development Policy: an Agenda for Change', 3166th Foreign Affairs Council meeting, Brussels, 14 May 2012. URL: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/foraff/130243.pdf

⁸ Council conclusions on Human Rights and Democracy, 3179th Foreign Affairs Council meeting, Luxembourg, 25 June 2012. URL: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/131171.pdf; EU Strategic Framework and Action Plan on Human Rights and Democracy, Council of the European Union, Luxembourg, 25 June 2012. URL: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/131181.pdf

⁹ The New European Consensus on Development commits the EU and its Member States to implementing a rights-based approach dated 07 June, 2017. URL: https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/european-consensus-on-development-final-20170626_en.pdf

¹⁰ Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 25 вересня 2015 року A/RES/70/1. URL: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=R

¹¹ Національна стратегія у сфері прав людини: Указ Президента України від 25.08.2015 р. № 501/2015 // Офіційний вісник України. 2015. № 69. Стр. 12. Ст. 2257.

¹² План дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.11.2015 р. № 1393-р : URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/248740679>

¹³ План заходів Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року від 16.02.2016 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v2_02715-16

¹⁴ Методологія та методика проведення моніторингу реалізації Національної стратегії у сфері прав людини до 2020 року та плану дій з її реалізації : наказ Міністерства юстиції України від 28.11.2018 р. № 3745/5 : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1353-18> // Офіційний вісник України. 2018. № 96. Стр. 195. Ст. 3194.

¹⁵ Звіт за 2019 рік щодо виконання плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року. URL: https://minjust.gov.ua/cat_497/section_548

¹⁶ Звіт про виконання угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2018 рік. URL: <https://eu-ua.org/sites/default/files/inline/files/association-agreement-implementation-report-2018.pdf>

References:

Zahal'na deklaratsiya prav lyudyny: Zahal'na deklaratsiya prav lyudyny vid 10.12.1948 (2008). *Ofitsiynyy visnyk Ukrayiny*. 93. 89. 3103 [in Ukrainian].

Konventsia pro zakhyst prav lyudyny i osnovopolozhnykh svobod vid 04.11.1950 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004/ed19900101 [in Ukrainian].

Zaklyuchnyy akt Narady z bezpeky ta spivrobitnytstva v Yevropi vid 01.08.1975 (2005). *Ofitsiynyy visnyk Ukrayiny*. 4. 403. 266 [in Ukrainian].

Paryz'ka khartiya dlya novoyi Yevropy vid 21.11.1990. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_058 [in Ukrainian].

Uhoda pro asotsiatsiyu mizh Ukrainoyu, z odniyei storony, ta Yevropeys'kym Soyuzom, Yevropeys'kym spivtovarystvom z atomnoyi enerhiyi i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoyi storony vid 27.06.2014 : URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 [in Ukrainian].

A Rights-Based Approach, encompassing all human rights for EU development cooperation - Tool-Box, Commission Staff Working Document dated 29 April, 2014. URL: https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/online_170621_eidhr_rba_toolbox_en_a5_lc_0.pdf

Council conclusions 'Increasing the Impact of EU Development Policy: an Agenda for Change', 3166th Foreign Affairs Council meeting, Brussels, 14 May 2012. URL: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/foraff/130243.pdf

Council conclusions on Human Rights and Democracy, 3179th Foreign Affairs Council meeting, Luxembourg, 25 June 2012. URL: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/131171.pdf; EU Strategic Framework and Action Plan on Human Rights and Democracy, Council of the European Union, Luxembourg, 25 June 2012. URL: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/131181.pdf

The New European Consensus on Development commits the EU and its Member States to implementing a rights-based approach dated 07 June, 2017. URL: https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/european-consensus-on-development-final-20170626_en.pdf

Rezolyutsiya Heneral'noyi Asambleyi OON vid 25 veresnya 2015 roku A/RES/70/1. URL: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=R [in Ukrainian].

Natsional'na stratehiya u sferi prav lyudyny: Ukaz Prezydenta Ukrayiny № 501/2015 (2015, August 25). *Ofitsiynyy visnyk Ukrayiny*. 69. 12. 2257 [in Ukrainian].

Plan diy z realizatsiyi Natsional'noyi stratehiyi u sferi prav lyudyny na period do 2020 roku: Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny № 1393-r (2015, November 25): URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/248740679> [in Ukrainian].

Plan zakhodiv Upovnovazhenoho Verkhovnoyi Rady Ukrayiny z prav lyudyny z realizatsiyi Natsional'noyi stratehiyi u sferi prav lyudyny na period do 2020 roku (2016, February 16): URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v2_02715-16 [in Ukrainian].

Metodolohiya ta metodyka provedennya monitorynhu realizatsiyi Natsional'noyi stratehiyi u sferi prav lyudyny do 2020 roku ta planu diy z yiyi realizatsiyi : Nakaz Ministerstva yustytisyi Ukrayiny vid 28.11.2018 r. № 3745/5: *Ofitsiynyy visnyk Ukrayiny*. 96. 195. 3194: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1353-18> [in Ukrainian].

Zvit za 2019 rik shchodo vykonannya planu diy z realizatsiyi Natsional'noyi stratehiyi u sferi prav lyudyny na period do 2020 roku. URL: https://minjust.gov.ua/cat_497/section_548 [in Ukrainian].

Zvit pro vykonannya uhody pro asotsiatsiyu mizh Ukrainoyu ta Yevropeys'kym Soyuzom za 2018 rik. URL: <https://eu-ua.org/sites/default/files/inline/files/association-agreement-implementation-report-2018.pdf> [in Ukrainian].

Резюме

Суржинський М.І. Роль міжнародного контролю та правозахисного підходу ЄС за забезпеченням прав людини в договірних відносинах з Україною.

Стаття присвячена дослідженню питань, пов'язаних із забезпеченням основоположних свобод і прав людини як цінностей, на яких побудований Європейський Союз (далі – ЄС). Визначена провідна роль цих цінностей як передумови для подальшого розвитку міждержавних відносин ЄС з іншими країнами, включаючи Україну. Проведено аналіз нормативно-правових актів, які закріплюють зазначені цінності на міжнародному та локальному рівнях. Особлива увага приділена необхідності вдосконалення діяльності держави щодо утвердження та забезпечення прав і свобод людини, створення дієвого механізму захисту в Україні прав і свобод людини, вирішення системних проблем у зазначеній сфері.

Ключові слова: Європейський Союз, Україна, Угода про асоціацію, контроль, правозахисний підхід, забезпечення прав людини.

Резюме

Суржинский М.И. Роль международного контроля и правозащитного подхода ЕС за обеспечением прав человека в договорных отношениях с Украиной.

Статья посвящена исследованию вопросов, связанных с обеспечением основных свобод и прав человека как ценностей, на которых построен Европейский Союз (далее – ЕС). Определена ведущая роль этих ценностей как предпосылки для дальнейшего развития межгосударственных отношений ЕС с другими странами, включая Украину. Проведен анализ нормативно-правовых актов, которые закрепляют указанные ценности на международном и локальном уровнях. Особое внимание уделено необходимости совершенствования деятельности государства по утверждению и обеспечению прав и свобод человека, созданию действенного механизма защиты в Украине прав и свобод человека, решению системных проблем в указанной сфере.

Ключевые слова: Европейский Союз, Украина, Соглашение об ассоциации, контроль, правозащитный подход, обеспечение прав человека.

Summary

Maksym Surzhynskiy. The role of the international control and Rights-based approach to human rights in contractual relations among the EU and Ukraine.

The article is exploring issues related to the protection of fundamental freedoms and human rights as values on which the European Union (hereinafter referred to as the EU) is built.

It is established that securing the values on which the EU is built is part of the rights-based approach as well as a prerequisite for the further development of EU interstate relations with other countries, including Ukraine.

It is noted that the application of the rights-based approach means that the EU and the EU Member States will deepen cooperation only with those countries which profess respect for democratic principles, human rights and fundamental freedoms in their foreign and domestic policies.

It is established that the rights-based approach encapsulates the principles and standards of human rights protection both as means and as a goal of cooperation for development.

It is noted that by signing on March 21, 2014, the political part, and on June 27, 2014, the economic part of the Association Agreement between Ukraine and the European Union, the success of political association and economic integration with the EU will depend on progress in the implementation of this Agreement, as well as on achievements made by Ukraine in ensuring respect for the EU's common values and their proper implementation. The preamble to the Agreement emphasizes importance of "respect for human rights and fundamental freedoms" among the list of its main values.

In order to follow the provisions of the Association Agreement, Ukraine has declared mutual respect for the common values of the EU, in particular those related to the protection of human rights and fundamental freedoms, and has undertaken to integrate them properly in its foreign and domestic policies. The legal acts of Ukraine adopted for this purpose are analyzed.

It is noted that despite the formal consolidation of human rights policy in Ukraine, its effective implementation in practice, in particular through consolidation of efforts with the EU, becomes particularly important.

Key indicators taken into account by the EU in assessing Ukrainian progress in ensuring fundamental freedoms and human rights are analyzed as well.

The overall conclusion is made that by signing the Association Agreement, Ukraine has declared mutual respect for the common values of the EU, in particular those related to the protection of human rights and fundamental freedoms, and pledged to integrate them properly in its foreign and domestic policies. However, without strong democratic traditions, a stable legal system and a real understanding of importance of these values for state building, human rights and fundamental freedoms may be secured properly when and only when not just individual laws but the entire political system of the state is formed around their observance.

Key words: European Union, Ukraine, Association Agreement, control, rights-based approach, human rights protection.